

S U S T R I U M P H A N S

L A D I S L A V K L Í M A

Počátkem září 389 vešel Vitterie Romano v osm hodin večer do římského, velmi čestně navštěvovaného hostince.

Byl překvapujícím zjevem. Ač podle obleku jeho se dalo soudit na věk značně vyšší, byl teprve třicetsedm let starý. Postava byla vysoká, keřnatá, ba hubená; ale něco v tváři jeho povídalo, že musí být tělesně značně silný. Dlouhá, bleďá, hubená tvář měla pravidelné a ušlechtilé rysy; bylo by jí bývalo možno nazvat krásnou, kdyby výraz její nebyl býval neobyčejně příkrý, přísný, chmurný a divoký. Pod mocným čelem svítily veliké, zelenavé oči až hrozivě a agresivně, ba vztekly; hleděly však přitom ledově pátravě a zkoumavě. Pod mírně orlím, krásným nosem rýsovala se velmi malá a velmi jemná ústa, mluvicí, když mlčela, a krajně výbojná, vzdorná povaze. Z tváře zároveň skalnatě tupé, planoucí a dětsky žensky naivní, zvláštním leskem vyzařující, bylo zjevné, že Romano je mužem velké energie a vysokého ducha, že je neobyčejně nadaným mužem činu a rozeným vládcem lidu. Ač nebyl nikterak Napoleonomi podobný, mluže si čtenář o výrazu jeho tváře učiniti přibližnou představu, popatří-li na dobré portraity Kersikánovy z mladších let.

Byl svedobným a menším, ale poměrně dosti dobře placeným úředníkem.

Rychlým, pádným, velitelským dojmem působícím krokem vešel do veliké místnosti, skoro úplně naplněné. Rozhlédl se kolem-zmírnil krok-a výraz nejistoty, ba rozpaků objevil se zcela nepatrně v tékajících očích. Ale hned zvráštěl zlostně obočí a prudce ušedl k menšímu stolu na jedinou prázdnou židli kolem něho.

Čtyři pánové v prostředních letech byli jeho spelustelevníky. Jedna tvář byla vesilejší, bedřejší, vlídnější a hodnější než druhá.

"Dobrý večer!" pozdravil je Vitterie zvuk-
ným, úsečným hlasem.

"Dobrý večer!" odpověděli všichni velice
zdvořile, pátravě a plaša naň hledíce. Je-
den z nich, nejmenší, nejtlustší, nejvесе-
lejší a nejčilejší, promluvil:

"Drahý pane, těší nás velice, že jste k nám
přisedl a vás to bude zajisté též těšit.
Každý je nám vítán! Račte vědět, že stál te-
nte jmenuje se "stolem pěti dobráků". My
jsme čtyři z nich a pátý dnes nepříjde!
Buďte nám vítán na jeho místě!"

"Ano!" přisvědčil jiný, velký, hřmotný, nes-
mírně povídavý a přesterdečný, jenž pro
žádnou urážku nedovedl se rozhněvat. "Jen
vesele, vzácný pane! A nemračte se tolik,
jako, s odpuštěním, nějaký bandita-presím,
pěkně presím, nehněvejte se! V naší společ-
nosti se dosud každý rozveselil, rád bych
viděl toho, kdo by se mezi námi nesmál!!
Každému je u nás blaze, to říká každý, jsme
hední, dobrosrdeční lidé k pohledání!"

"Děkuju, uvidím!" děl Romano stejně úsečně
a se stále svraštěnými brvami.

"No, nemračte se, nemračte se, vzácný pane!"
děl úslužným tónem třetí, velmi tichý, uc-
tivý a skromný. "Je libe šnupáček, presím?"
"Neráčíte-li být šnupákem, řekl čtvrtý, čen-
vený, žensky něžný, sladký, "nepohrďte as-
poň mými doutníky-Havana, presím-račte si
jen vybrat, mnoho-li libe-bude mne velice
těšit..."

"A pijte na náš účet!" zvolal veselý. "Pij-
te, co můžete, všechno zaplatíme!"

"Nerád přijímám dary! Vypadám tak chudě, že
za mne chcete platit?"

"Presím za odpuštění-nemínil jsem tím nijak
urazit! Ale jak jste urážlivý, pane! S vámi
je vskutku těžké vyjít!"

"A pořád se tak mračí!" zasmál se povídavý
"a hledí na nás, jako bychom byli jeho nep-
řátelé a jakoby nám chtěl dát po facce. A-
le neračte se, presím, heršit!"

"Heheršim se, vzácní pánevé!" odvětil Vitorie, "jste roztomilí lidé!" a zasmál se.. Ale smích jeho měl, jako obyčejně, něco výsměšného a nuceného.

"A teď budme veselí a bavme se!" pravil skromný. "O čem se budeme bavit?"

"Ne, nejlépe ještě o víně a papáníčku-to je vždy veselé a zábavné!" odvětil veselý.

"Neznámý pane, jak Vám chutná tete víno? Znamenitě, - že ano? Zde je neobyčejně dobré víno!"

"Je zde víno jako všude jinde!" odvětil Vitorie. "Ty malé rozdíly nestojí ani za řeč!"

"Jakže?" zvolal veselý s úžasem. "Te nemůže - te ani doopravdy myslet! Checheche! Víno je prý jako víno, povídá ten pán!"

A všichni čtyři se rozesmáli. Romane se zachmuřil ještě více.

"Prosím, neračte se urazit!" děl sladký.

"Ale te, co jste řekl, je vskutku trešinku směšné! Checheche!"

Oke Romaniho zasršelo blesky. Ale zkrotl se a mlčel.

"Proč pořád mlčíte, vzácný pane? tázal se povídavý. "Beže, s vámi je těžká práce! Ne - vím, rozveselíme-li jej! Tak mluvte přece!"

"O čem? O žraní a chlastu? Nevíte, pánevé, že je mužů nedůstojné o těchto věcech vůbec mluvit? Staří Římané, naši předci, byli by k tomu, kde by o tom byl mluvil, s opovržením obrátili záda!"

"Che!" zvolal veselý. "Ráčíte být špatně informováni! Staří Římané pečovali o bříško ještě více než my - luculské hedý..."

"Vy tedy pachybužete, že jsme mužové?" tá - zal se sladký...

"Ne pachybužu, protože vím, že jimi nejste!"

"Jakže?" zvolal povídavý. "máme vás snad přesvědčit, že jimi jsme?"

Oči Romaniho se bejovně leskly.

"Bude mě těšit!" děl vyzývavě. Ale cítil, že jedná pošetile, že přece nemůže zde vskut -

ku jednat.

Salva smíchu se rozlehla. Konečně premluvil veselý:

"Ctěný pane, zde je to nemožné! Ale raďte ji- jen se mnou ven- zajiště nevíte dosud, že je zde pissoir! Já vám jej ukážu!"

Teď se teprve Vitterio dovtipil...

"Odpusťte! "děl, "Myslí jsem, že je vám znám rozdíl mezi pojmy mužskost' a ,mužnost'.

Slevo muž se užívá; pánev, ve dvojm smyslu a kdybyste byli muži, ani by vás nenapadlo brát slevo muž ve smyslu samec!"

"Hm! "děl veselý. "Co pravíte, je peněkuď ne- jasné... A zdá se mně též, že se snažíte nás urážet- a že jste- prosím, peněkuď rýpal!

Ale my jsme hodní lidé a nevšímáme si toho. Ale co je to za zábavu! Žádné urážky a žád- né poučování!"

"Poučování" pravil Vitterio, "je zábavou a není větší zábavy nad důskusi o ušlechti- lých objektech vědění. Činit rozdíly mezi zábavou a poučným je- pošetilé!"

"Můj božíčku! Vy nejste k napravení! "zaleml rukama sladký. "On se dnes nerežveselí- nere- zveselí- uvidíte to, přátelé!"

"Snad se ten pán přece jen rezveselí- ale později. "pravil uctivý.

"Ano! Vyčkejme a bavme se zatím bez něho!" děl povídavý.

A čtyři dobráci jali se bavit: nejdříve o jídlech, pak o uliční dlažbě, pak o jistém příteli, který po vypití jen dvou sklenic ví- na je opilý. Mluvili o všem tom nesmírně nu- dně, obávající se ve své dobráckosti, t. j. zbabělosti, něco podstatného o těch věcech říci. Nezáleží mnoho na thematicu rozhovoru, a- le na jeho způsobu, jakým se toto projedná- vá. A obyčejní lidé mluví o relativně nudném předmětu ještě nudněji. Tak se bavili.

"Každý by řekl" myslil se Vitterio, "že jsou to nejlepši, nejdobrosrdečnější lidé na svě- tě. Ale jejich malá očka pod úzkými čely svědčí o tom, že jsou to lidé obyčejní, t. j.

nízeí a špatní...Obyčejný člověk nemůže mít nikdy dobré srdce-jinak by bylo dobré srdce něčím špatným.Dobré srdce je privilegiem velkých lidí.Ane!Dobré srdce je něce vznešeného-teď vzácného-jak končí Spinozova Ethika.Tihle bídní červí!Snad se jak praví Goethe, 'vyjeví u nich brze skvělá bestiálnost'."

A již se počala jevit.

Z opilého přítele dostali se totiž dobráci na prase,z prasete na zvířata vůbec-a v nazírání na zvířata a soucitu s nimi se jeví,jak známe,nejzřetelněji srdce i duch člověka.

"Mému otci chodila kuna na slepice"vypráví veselý"Nalíčil na ni a šťastně chytil... A víte,co s ní udělal?Vypíchal jí oči a nechal ji běhat v komůrce bez oken.Víte,ona potvera,arčí nevidí,mohla by vyskočit na okno a utéci...Kamarádi,to vám bylo k smíchu,jak běhala zběsile po světnici,do stěn hlavou vrážela-i po stěnách šplhala-věříte tomu?A můj otec práskal nad ní ustavičně bičem a švihal ji-ona tak směšně kvičela.Mně bylo tenkrát dvacet let a myslil jsem, že smíchy puknu a duši pustím!Checheche!" A při této vzpomínce rozchechtal se znovu,až mu slzy kanuly.A ostatní dobráci s ním."Dobře jí udělal?děl sladký."Takevá šelma jež drábež vraždí,ničehe jiného nezasluhuje-."

Člověk ji nevraždí?tázal se Vittorio.Vřel v něm hněv.

"Je,-člověk,-te je docela něce jiného!"zas-
mál se veselý."Jak můžete být tak zpozdilý,
pane,a přirovnávat člověka k takovému do-
bytčeti?A ještě dál ji trápil můj otec ce-
lé tři dny.Uřezal ji--"

"Ale já vám povím něce ještě lepšího!"vske-
čil mu do řeči uctivý."Já jsem měl psa,hod-
ného,věrného-jen co je pravda...Ale ne a ne
si edvyknout dávat na mne tlapy,když jsem
byl.svátečně oblečen,Bil jsem jej za to a
bil,-jednou jsem jej tlustou holí za to tak

zmlátil, že ležel několik dní pod postelí a nemohl se postavit na nohy-checheche! Ale sotva mu strnulo, zas už na mne vyskočil. Víte, já jsem hodný člověk, ani kuřeti bych neublížil-te mne znáte! Ale depálilo mě to! A umínil jsem si, idělá-li te ještě jednou, že mu udělám, co ještě nikdo psu neudělal. Ale tu on zrovna a zrovna na mě nešel, jako by čichal, co mám za lubem! A to mne depálilo! Potvoro, povídám si, za tuhle tvoji prehnanost musím tě potrestat. Tak jednoho dne chovám se k němu vlídně-víte, jindy jsem na psy ras-dávám mu maso, a konečně povídám: hej, vyskoč na mne! Ale on nějak nechtěl. Já jsem dostal vztek na tu jeho prehnanost, víme? Ale povídám ještě já jednou vlídně: hej, vyskoč! Ale on zase ne! Tu vezmu dutky a zařvu: sem pjd, hej na mě! A tu konečně poslechl-mrchu prašivá a zamazal mně kalhoty! Zařvu naň: tak tedy posloucháš pána? Proto jsem tě tak dlouho u-čil, abys na mne neskákal? Avíte, jak jsem jej teď potrestal? Nejdříve jsem jej svázal, až mu kosti praskaly. Dříve jsem mu evšem dal náhubek. Pak jsem jej páčil červeným železem do čumáku, do břicha-všu-de! Jakživ jsem takovou legraci nezažil! Co ta bestie vyváděla, -jak řvala, kroutila se, skákala po hřbetě! A víte, zdálo se mně, že mne též presila. Smíchy jsem byl popukán, věřte mně to!"

"Checheche!" smáli se veselý, povídavý i sladký velmi upřímně.

"A pak jsem ji ještě opařil vařící vodou, zpřerážel jí hnáty a vypíchal oči-a pak jsem ji hodil do sklepa. Celý den tam řvala, že to bylo slyšet až nahoru! Chtěl jsem ji tam tak dlouho nechat, až zcepení, ale nájemníci stěžovali si na ten hluk. A já, protože mám dobré srdce a každému rád vyhovím, jsem šel do sklepa a tu mrchu prašivou, neposlušnou jsem zabil. Ale nejdříve jsem ji ještě tak zmrskal, až z ní cucky

litaly..."

Zatím, co tato mluvil, myslil si Vittorio, bledý a chvějící se:

"Nahodí-li se mně příležitost, přísahám na svou čest, že ti učiním totéž, co ty pau!"

"Ale kamaráde," děl sladký, utíraje si slzy smíchu, "to bylo přece jen necitelné od tebe. Byla to sice němá tvář-ale ta také cítí."

"Nevídáno o takový prašivý debytek!" zabručel skromný.

"Ale pes je věrné zvíře!" pokračoval sladký.

"Psu bych to nemohl udělat. Ale kočce ano!!! Já vám také něco povím! Měl jsem kočku-totíž já ne-moje stará. Je to plemeno, které žere ptáčky-to nemohu vystát-ale mé staré musím být po vůli-ta by mně zahrála. Tak ta naše kočka běhala po nábytku a nemohl jsem jí to odvyknout. Jednou jsem jí přerazil nohu-ale ona běhala po něm ve třech! Tak co dělat? Jednou, když má stará nebyla doma, zatopil jsem do kamen, vstčil ji, archu do trouby a zavřel. Ona si rozbila lebku o troubu a bezmála by ji byla vyrazila... Takové malé zvíře a co má za sílu! Te byste nevěřili. Kouknu do trouby-ona se nehýbe. Vytáhnu ji ven-a ona začne lítat jako satanáš po kuchyni. Já si nevím rady-mám z ní strach, že mne pokeuše a poškrábe-a stojím tu dlouho jak pitomý! Tu se vrátila má stará. Te byl rámus-neptejte se, kamarádi! Nejdříve té mrše usekla sekereu hlavu, aby se potvera netrápila. A byla by jí bezmála zabila i mne,-ale rozayslila si te. Nechtěla věřit, že kočka sama do trouby vlezla, jak jsem jí říkal-stále stála na tom, že jsem to udělal, protože tu slotu nenávidím!"

"Te jsi asi dostal holí jako tenkrát, když jsem tě opilého přinesl domů!" zasmál se veselý.

"To ne!" odvětil sladký. "Třechu ano-ale jen co by deset napečítal mne mlátila. Ale z toho jsem si ničeho nedělal, jen když jsem se té potveře pemstil!"

"Pánové!" děl Vitterho chvěje se, "které zvíře depouští se podobných ničemností, jako jsou ty, o nichž jste vyprávěli?"

"Aha!" zvolal povídavý, "Náš mlčenlivý pán nabył opět řeči! Ale víme? Zvíře a člověk je rozdíl! To oboje nemá se pořád strkat do jednoho pytle!"

"Ano! Peněvadž žádné zvíře není zvířečtější, žádné hovado zhevadilejší, než dobráci vašeho rázu! Proto se nemá člověk a zvíře do jednoho pytle!"

"Ale dovolte, pane!" pravil veselý, "vy nás jmenujete zvířecími a zhevadilými - to je pro nás urážka!"

"Nejmenuji vás tak, jmenuji vás jen lidskými, protože hnusnosti podobného druhu jsou jen známkou lidí!"

"Pane!" osmělil se skromný, "vy ráčíte do nás rýpat!"

"Za to, že jsme k němu, neznámému člověku, byli tak vlídní, rýpá do nás!" zvolal veselý.

"Nerýpám do vás - ale z plna hrdla bych si přál rýpnout do vás - ale jinak!" odevětil Vitterio, stále ještě rozvášněný! A povstal. Pochopil, že zde nemůže déle zůstat sedět.

"Vy si to vše necháte líbit?" ozval se od vedlejšího stolu hlučný hlas. "Jste přece jen dobráci. Já bych s takovým člověkem zatočil zcela jinak!"

"To je pravda!" zvolal povídavý. "Pane hostinský, ten člověk nám zde hrubě urážel. Poučte jej, že vaše stabilní hosty nesmí nikdo urážet. Dekence nám vyhrožoval píchnutím!"

"Co?" zvolal tlustý hostinský. "Má dobráky urážet? To je neslýcháno! Pane - klidte se odtud!"

Romani měl již klebouk na hlavě...

"Ten se musí vyprovédit zcela jinak!" ozval se onen hřmotný hlas a majitel jeho, tlustý muž, vyskočil. "Vyhoďte jej, pane hostinský!"

"Ane! Ane!" zvolali Belemsedící a vyskakovali.

Vittorio zamířil rychle ke dveřím...

Ale již uchopil jej tlustý onen muž za límec. Ostatní, i hospedský, řítili se rovněž k němu. Též dobráci. Veselý a sladký ozbrojili se holemi a plní odvahy běželi ke dveřím.

Střelhubitě se Vittorio otočil a uchopil tlustého za prsa, mrštil jím prudce do stěny těl. Přiskočil ke dveřím. Ale dva políčky jej ještě stihly - a jeden srazil mu klebouk.

Klebouk zdvihl, vyskočil na chodbu a utíkal ven. Za ním zněl smích dvou hezkých číšnic. Proud lidí vyřítil se za ním. Ale on již byl na ulici. - Speusta nadávek jej ještě chvíli pronásledovala. Pak zmizel v pestranní uličce. Bezmocný, slepý vztek vanul jeho duší a unášel ji s sebou. Prošel dvěma ulicemi bez vědomí sebe, nevěda jak. Teprve pak ulehл jeho vztek a zahanbenost. "Fuji!" odplivl si. "Jak se nechám slabešsky unášet vášní! Jsem přece jen tak bídným mužem činu? Ale hnuju v těchto poměrech - - to je jisté! Však dost!"

A snažil se vášně překonat. Ale s malým výsledkem. Ať vnucoval své myšlení sebe úsilněji do jasných, rozumných kolejí, odplavovala vášně a fantasie znovu a znovu úsilně budované stavby! Stále vracely se mu vzpomínky na jednotlivé postupné události a okamžiky. Pak se espravedlňoval ve svých očích, dokazuje si, že při všem jednání důstojně, povznášel sebe sama. Ale přec zvítězily myšlenky mativé. Představoval si s rezkoší, jak by dobrákům, tlustému, jenž jej popadl za límec, hospedskému, lébku roztrástil, kdyby je potkal o samotě! A což ti neznámí, kteří jej políčkovali? Ty by ani nepoznal, kdyby je potkal v lese! Však co na tom záleží? Celé lidstvo je bídná smět

a prašivý hmyz, celému lidstvu třeba se bez rozdílu mstít. Ale jak jen? A fantasie vykouzlila mu, že se stal nějakým zvláštním způsobem nezranitelný, že na pouhé slovo jeho objeví se, jako v oné pohádce, množství ohromných železných pyjů, které rozdrtí vše, co si bude přát, že má schopnost vůlí svou každého sť je sebe vzdálenější k sobě přitáhnout, jak bude mezi lidským hmyzem řádit, jak ty skety se budou třást, na kolena padat, při zvuku jeho jména trnout, jej zbožňovat!

Není slabostí o tom bleuznit? tázal se sám sebe... Není! Podobné fantasie jsou nanejvýš přirozené, ba psychologicky nutné. Dávají člověku síly a činí velmi šťastným. Vždyť jsou též druhem reality, ... zatím, co jsem snil, byl jsem silou své iluze pánem lidstva, větším, než kdekoli přede mnou, neboť prožíval jsem vše, co bych mohl prožívat, kdyby se sen můj uskutečnil. A byl jsem blažen. A to je cíl a centrum vše ho... Jen psychické stavy jsou realitou a pravdou... Nutno jen držet fantasií oddělenou od skutečna a nevznášet životy jednoho do druhého. Jinak se staneme buď fantasty činu nebo suchopárnými, prázdnými dušemi. Já to umím-mohu tedy své fantasií popřát úplnou svobodu...

Dešel do velkého parku. Byla již úplná tma a skoro nikoho zde nezbylo. Vášen zeslábla a Vitterio si zabručel:

"Jaký jsem te blázen, že s tou chamradí vůbec mluvím a odperuji jí! Jedině rozumné počínání je s lidmi nemluvit a nevšímat si jich, nemáme-li moc rozkazovat jim. Závídím Eugeniovi, ten si lidí ani nevšímne, protože nepotřebuje jejich společnost. Já ji však potřebuju-ale jsem v postavení, že se musím stát psem, mám-li vyhověvat této potřebě. K čertu! Musím buď stále hnít a být psem-nebo zemřít-nebo se konečně rozhodnout. Ale hnít dále nebudu, protože ne-

chci, zemřít nechci rovněž, - tedy musím se rozhodnout!"

Chvilí šel mlčky, pohroužen v myšlenky. Pak se jal šeptat:

"Desud byle mně těžko se rozhodnout, ale byla to slabost... Iteď mně to přijde ještě obtížně-hrome! Ale jak je to nejtěžší rozhodnutí lehké, chceme-li... Postačí obrátit úsilně myšlenky jiným směrem, představit si nečestnost své slabosti, trochu stoicismu k tomu přidat, a rozhodnutí je lehké a čin již zde. Zatím, co takto mluvím, cítím, že tíha ze mne opadla, že bych mohl snadno přikročit ihned k činu. - Konečně začít jinak! "Konečně začátek jednání..."

Ulehčilo se mu a rozveselil se. Těžkost rozhodnutí proň zmizela. Přesto však rozhodnut desud nebyl. Rychle zamířil k domovu.

"Ano, nezbyvá mně nic jiného-musí to být!" zašeptal ve chvíli. "Mé postavení musí být změněno-musím počít jednat k tomu cíli! Hanba, že jsem v tom bahně tak dlouho vydržel! Pro obyčejné lidi, tento odporný bahenní hmyz, je bahno zcela přiměřeným pebytem; zůstávají-li v něm lidé vyšší, je to špatnost všech špatností. Ven! A třeba vejdu z něho v záhubu. Co na tom? Každý velký duch stojí ustavičně na kraji záhuby a potýká se celý život se sarkf. Boj je můj element-nuže tedy do mého elementu a veselou, jarou myslí!"

"Chátra říká svému zaměstnání činnost, zatím je to šebrota a otrectví. Říká mu práce, - a je to jen zapominání na vnitřní prázdnotu a hnus před sebou. Vše, co se sluhuje jméno jednání je nutně protizákonné jednání! Tohle živení se je tak km hnusným kalem, že ten kdo se jím musí déle brodit, nasákne jím sám, zkaží se sám. Pojímá mne vždy nevýslewný hnus z toho, čemu se říká dělat kariéru, z toho spretého, sebeckého, nestoučného, slintajícího

predíráni se pomocí lektů smrdutým, zvířecím davem, pachtilů. A pochopil jsem též že kde chce mezi lidmi někam se dostat, musí se mezi nimi plazit. Kde te neumí, kde zpřímá kráčí, hyne brze uštknut jedovatými plazy, nad něž opevážil vztyčit se. Domůžeme se něčeho v lidské společnosti jen dvojím: plazením se a tím, čemu se říká práce. Ale práce jen jest pro obyčejné, vyššího neschopné lidi. Pracující lev, esel? Ne, nýbrž mezek a vůl... A i hřebce a býka nutno vyklestit, t. j. horším učinit, valachem, vošem učinit, mají-li být k práci, t. j. k otročině řádně způsobilí. Vyšší člověk potřebuje na práce, nýbrž velké činnosti, rozčilení, dobrodružství, hry, zájmy, vesti l e t u, je Pegasus, ne mezek. Práce je schopen jen v zájmu vysokého cíle; jen je-li pomůckou v letu, dovede ji bez omrzení kenat. Napoleon, Friedrich Vel. atd. byli velmi pracovití jako vladaři, ale byli by bývali lenechy jako úředníci. Práce je opakem činnosti: stanu-li se soudcem nebo netářem, stanu se otrokem, tedy trpným. Práce je trpná, tedy není činností. Tedy živení se dvojnásobně vyššího člověka degraduje..."

Tak uvažuje došel do svého bytu a ihned si lehl. Jitro vycházelo a rdělo se z dlouhé nece, když konečně usnul...

O několik hodin později seděl Vittorie u okna, kouříc dýmku. Jako v herečce kroužily mu hlavou šílené přestavy a v prudkém odhodlání zatínal pěstě. Ozvalo se zaklepání na dveře a vešel jeho přítel Eugenio.

Vittorie v rozčilení neudělal, aby mu nevylíčil vše, co v hostinci se sběhlo a dělal:

"Kde je obyčejný člověk, nemá citu pro zvířata! To platí bez výjimky. Obyčejný

člověk zvířat nemiluje, protože nemiluje vůbec nic mimo svou nízkost. Kde chce poznat člověka, učiní nejlépe, pozoruje-li jeho zacházení se zvířaty. Lidé se přetvařují sice všude, ale zde ještě nejméně. Samají tebe zapotřebí, protože zde nikde nikomu sebe větší zhevadilost nezazlívá. Soucit se zvířaty je jediné větší okno, jež ukazuje nitro člověka. Moje stará posluhačka, zdá se být tím nejdebroserčičnějším tverem na světě, samá ochota a vycházení vatřív a medová vlídnost-illuse, že je vskutku debrou ženou, je skoro neviditelná. Ale tuse stane, že si přinese domů poraněného ptáčka, "Chudáček, chudáček malý" vzdychla si ta nestvára. Postaví ptáčka na stůl, -pták vzlétne, -a udeří se hlavičkou o okno tak prudce, že na okno spadne a zůstane ležet. Mně v tom okamžiku bylo, jako bych sám dostal ránu do hlavy -a ještě hůře, ale tu ta útlocitná žena reztáhla držku: chechecheche! Jindy udeřilo nějaké havče psa prudce do nehy. Chechecheche! zazněla opět z její držky. Klapavé pozlátke na jednom místě edskočilo, -a objevilo se okénko, jímž je rázem viditelná celá ta bezmezna hnileba obyčejných lidí, stokrát hnusnější proto, že je obalena tou, v obrovitesti své hausnou, přetvářkou obyčejného člověka!"

Termíny "obyčejný člověk" a "neobyčejný" jsou ubohé a nedostatečné. My a obyčejní lidé jsme něco naprosto rozdílného. Jsme-li my lidmi, nejsem jimi oni, jsou-li tím oni, nejsme tím my.

"Přemýšlím právě nad vhodnými termíny. Ale chtěl jsem se tě otázat: miluješ lidstvo? Budecnost jeho?"

"Nemiluju dosud - snad později. Ale peněkuď je má přece jen rád jako hlínu k formování. Snad je to též již láska - nepřemýšlel jsem o tom dosud. Ale - co nazýváš lidstvem?"

"Lidstvo," pravil pomalu Eugenie... "Řeknu-li lidstvo, myslím tím to, co je na něm va-

nešené-na vysoký duševní život, na tzv. kulturu. Lidstvo sestává vlastně ze dvou zcela heterogenních skupin, které jsou přesto dohromady srostlé, jsouce korrelativně na sebe odkázány; jsou to velcí lidé a malí lidé, - neboli tveřící a hrubý jejich materiál a element, jímž se umožňuje jakési nedokonalé přenášení myšlenek... Rozdíl mezi malým člověkem a velkým člověkem je ještě větší, než rozdíl mezi mužem a ženou, právě takový, jako mezi Praxitelem a mramorem. Milování lidstva znamená mně podporování vzniku velkých lidí, - a ten špinavý element a materiál netřeba se nikdy starat jako o bejlí ne!"

"Co myslíš? Zrušíme-li proti společnosti obyčejných lidí, kterou nazýváš sviní, - nezrušíme tím proti sobě? Říčíme-li společenský pořádek, nepeděkpáváme si sami půdu pod nohama? Vznik velkých lidí není odvislý od daření se společnosti malých? Není "kultura" odvislá od zachování společenského pořádku?"

"Bez starosti!" zvolal Eugenio, "my ho ne- uvedeme v nepořádek! Svině je velká jak celá Evropa a my jsme atomy proti ní! Náš úkol není společenský pořádek zničit, nýbrž uvéstí jej někde ve zcela malý, křísavý pohyb, aby vše úplně neshnilo! Kultura zde je jen račím krokem ku předu! A my, velcí lidé musíme hledět, jen, abychom se udrželi nad vodou - na ofensivu není ani pomyslení. Jen malinké otrásání společenským pořádkem - teť úkol velkých lidí. A toto malé otrásání je "Život", pokrok lidstva. - Naše celá činnost jest boj proti sviní, petírání svině, nenávisť proti sviní. Naše pozitivnost je negativního druhu. Všechny naše ctnosti mají původ jen v této nenávisti, ressentimentu: nenávisť ke sviní jest jedinou hybnou silou nás, tzv. geniů. Skočíme sviní, tím se svině poněkud

vzpružuje, a na životě udržuje. Záštipný
boj mezi sviní a geniem, toť vůdčí idea
historie lidstva. Tedy je pokrek, kultura,
"lidstvo" vlastně něčím velice ubohým
a malým-jako ostatně všechno!"

"Tvůj výklad" pravil Vitterie, "trpí jakou-

si nejasností a kvapností!"

"Máš pravdu! Jsem teď nervosní a jdu již!

Píchá dosud tvá milenka?"

"Zítra ji donutím, aby se déle nešpinila

živením se, nesvolí-li dobrovolně!"

"Tvá žena je nejkrásnější z žen, které

jsem dosud viděl-až na jednu-"

"Kterou?"

"Fortunu!"

"Tu jsi viděl?"

"Ano! Ale o tom jindy! Upřímně ti řeknu, že

ti lásku Stelly závidím!"

"Namluv si nějakou ženu-není o ně nouze!"

"Ukaž mně druhou Stellu. Vlastně já ji

znám..."

"Snad Fortunu?"

"Ano! Bohužel je tato přelétavá, prchavé

ptáče! Ale snad ji chytím do klece!"

"Nemám rád, když někdo řekne "á" a neřek-

ne "bé"!"

"Řeknu ti i "Z", alene již dnes! Půjč mi

celé své jmění!"

"Zde je máš!"

"800 lir! Máš více, než jsem myslel! Vezmu

jen 700! Zde máš 100 nazpět! Zbytek ti dám

zítra-nechytneš-li tě! Chci totiž, aby v

tomto případě neukradli tvé jmění, nebo to

pe tobě tvoji příbuzní nedědili."

"Děkuju! A teď už táhni! Zítra večer tě nav-

štívím!"

"Hleď, ať toho na koleje naházíš raději víc,

než méně!"

"Ano! Dobrého nemožno učinit nikdy přespří-

liš!"

"Doufám, že má Fortuna i tebe miluje!"

A oba extraordinairní přátelé odešli od

sebe, ani se nepozdravivše, ani si ruce

nestisknuvše.

A Vittorio kouřil dál a dūmal a usmíval se.

Následující den byl většinou podmračený. Za soumraku vyšel Vittorio ze svého bytu.

Byl oděn jako obyčejně, -ale pod svrchním šatem měl šat ještě jeden-velmi starý, jenž dosud nikde v Římě u něho neviděl. V ruce nesl v novinách něco zabaleného: byly to staré bety...Ale nebyly určeny k tomu, aby je švec vyléčil: naopak byly odsouzeny k spálení, až se jejich pán rá následující den vrátí...

Ve svých kapsách měl zlodějskou lucernu, dva velké revolvery a dvě dlouhé, jako břitva ostré dýky...Nic zbytečného s sebou nenesl, -ze strachu, aby to nestratil.. Své knoflíky dříve dobře prohlédl, aby z nich snad se nestalo corpus delicti... Místo měl již dříve vyhlédnuto a bližší okolnosti byly mu známy. Dobré tři hodiny bylo mu nutno jíti. Rychlovlak měl tudý jeti v půl jedné...

Nedal se Římem nejbližší cestou na východ, nýbrž zamířil na sever. Ale sotva byl ně několik set metrů za městem, dal se spěšně na východ plnými stezkami.

Jeho náleđa byla prazvláštní. Většinou se slunil v pesitu volnosti a těšil se slastně z toho, co přijde. Ale občas se v tom vynořovaly stále neurčité živelné obavy a někdy zatajil se mu dech a srdce přestalo tlouci...

"Tenhle strach" děl si, "nemohl bych si odpustit, kdybych jej cítil za dva měsíce. Dnes je omluvitelný.. Statečnost je z velké části věcí zvyku a cviku a neohroženost vzniká jen z navyklosti na nebezpečí. Nesmím chtít nemožnosti...Kde se zaměstnával dosud hlavně sečítáním, kde byl bezúhonným občanem a psem, nemůže od sebe napřesté žádat, aby se nerozčílil, když vyjde

pak po prvé na zločinnou výpravu! Skok do studené vody je nepříjemný - ale pak je to snesitelné a příjemné..."

Před ním temnila se v posledním denním světle nevysoká, široká hemele... Opustil cestu a dal se pěti přímo k ní. Když vystoupil na kopec, byla již téměř úplná tma a nebe zcela zamračené...

Prohlédl důkladně celé malé temeno, není-li zde člověk, pak vystoupil do delíku uprostřed temena a rychle svlékl svrchní i spodní šat. Pak oblékl svůj obvyklý oděv, na oděv starý, přezul se do starých bot, nově zabalil do nevin a odkvapil dále...

Již dříve byl si místo tete k převléknutí vyhlédl.

Kráčel chvílemi silnicí, chvílemi stezkami, chvílemi přímo po poli ještě asi půl druhé hodiny a došel do lesa. Za ním byla železniční trať, táhnoucí se těsně podél něho. Byla půlnoc... Rychle kráčel úzkou, známou pěšinou. V černých korunách blýskaly teď bílé hvězdy. Ale Vittorio spezoval, že má západě, odkud vítr vanul, je černo. Předil silný vítr a čalo se tudíž očekávat, že v půl jedné zakryjí mraky celou oblohu. A vítr hučel silně ve stromech a svištěl v uších, což bylo pro našeho přítele velmi prospěšné. Delší jednotvárnou chůzí poněkud stupěl a stal se lhostejným. Teprve teď, když se blížil k místu, počalo jím rozčilení tupě znít a slabě jej narkotisovat...

Když se octl asi uprostřed lesa, rozšal patrně svoji lucernu.

Podíval se na hodinky: bylo čtvrt na jednu. Lucernu zavřel, pod kabát schoval a dal se dále. Rozčilení rostlo. Když za pět minut rezeznal, že asi padesát kroků před ním les končí, uleh a čekal. Napjal vší a podařilo se mu značně se uklidnit. Ale docela se dá podobné rozčilení pouhou vší velmi těžce uklidnit... Ale začala se dá podobné rozčilení

Telegraf bzučel... Ozvaly se kreky - a zanikly.

Nad hlavou Vitteriovou pnuly se již černé mraky.

Pohlédl, otečen zády ke trati, znovu na hodinky: za tři minuty bylo půl... Tiše povstal a obezřetně ubíral se dále.-

Místo, kde se měl vlak vyšinout z kolejí, bylo právě asi uprostřed mezi dvěma hlídačskými domky. Vitterio si je dobře vyvelil. Všiml si také, že asi tři minuty před příjezdem vlaku stojí již hlídači blíže svých domků. Úmyslem jeho bylo použít tyto dvě tři minuty k tomu, aby přinesl na koleje překážky. Věděl i jaké. Hned na kraji lesa byla hromada polen a přímo pod železničním náspelem asi 30kg těžký, placatý balvan. Železniční násep byl asi dva až tři metry vysoký. Dale se tudíž očekávat, že vyšinutí vlaku způsobí značné spousty.

Připlížil se na kraj lesa-a zaražoval se: hromada polen zde dosud byla...

Kozhlédl se kolem-a neslyšel ničeho a neviděl ničeho... Mraky přikrývaly již tři čtvrtiny nebe. Potichu přikročil až pod násep... I balvan zde byl. Sehnul se proň...

Tu zaslechl náhle zcela blízké kroky na trati... Odplížil se do lesa.

"Co to má znamenat?" tázal se sebe. "Vždyť musí zde být již vlak co nevidět,-hlídač není dosud na svém stanovišti.-Či snad to není hlídač?"

Ale podle vážných, pomalých a jistých kroků se dale soudit, že to hlídač jest... A hned rezeznal Vitterio na trati temný stín. Tento přešel a pomalu se vzdaloval.-

"Vlak se asi opozdil!" pomyslí si Vitterio. "Tak tomu jest-jinak by již tam za záhybem cesty, 2 km odtud, musil býti slyšen. Nebude-li s tímto vlakem nic, počínám si na ten, co jede ve čtyry hodiny. Ale hleupé je, že nevím, kdy tento vlak přijede, že nejsem tedy jist před hlídači. Nesmím dříve začít, než hučení jeho v záhybu zaslechnu!"

Čekal. Kroky dozněly... A již zaslechl Vitterio v noční tišině vzdálené hučení - ale ještě daleko za záhybem.

"Výborně se to daří!" šeptl si - a ještě asi půl minuty čekal. Hukot zeslábl - pak opět zesílil. Vlak se patrně blížil již k záhybu. - "Teď je čas!" děl si. Rychle vyskočil, běžel pod násep a znovu se shýbl pro balvan. Jeho rozčilení zmizelo a usteupile veselá jaroští. Teď byl činný; jen očekávání mu bylo trapné.

Tu zaslechl náhle za sebou v lese zřetelný, ostrý šustot. Zrazil se - a sáhl na zbraně.

"Byla to zvěř nějaká!" pomyslí si však hned a pozdvihl balvan.

Hukot skoro ustal, - patrně byl již vlak kóme za záhybem. Vitterio vyběhl na násep a opatrně položil balvan na kolej tak, že spočíval zcela na ní, neopíraje se o zemi. Kraj balvanu, na nějž měla lokomotiva najeti, byl nízký a dotýkal se skoro koleje. -

Rychle seběhl a zamířil k polenům. Tu zavzněl znovu hukot, vzmahal se kvapem, - a již vyřila se v dáli za záhybem červená světla. Ještě dvě a půl minuty scházely do příjezdu. Uchopil asi patnáct polen do náručí a vyběhl s nimi na trať. Hodil je na druhou kolej a vrátil se pro polena nová. Uchopil jich opět množství do náručí...

Tu ozval se vedle něho výkřik:

"Co to děláte?"

A v zápětí to zešlestilo nedaleko něho, - a před ním stanul lidský stín.

Vitterio hodil dříví na zem. Byl velmi chladnokrevný v tuto chvíli.

"Kradu dříví, přáteli!" děl. "Neprozrad' mne!" Ale zatím, co takto mluvil, vynal dýku, - a již bořl do hrudi černé postavy. Ozval se výkřik a stín klesal. Vitterio bořl znovu - a znovu. Ozval se pád, listí šleستilo ještě chvíli pod pohyby se smrtí zápasícího těla - a pak šustot přestal...

Vlak se blížil. Vitterio poznal, že je již

jen km vzdálen.

Rychle uchopil pelen co nejvíce mohl a vyběhl na násep..Máházel je bez lađu aň skladu na koleje,chtěje je pak účelně naravnat...Ale vlak se příšerně blížil.Tu všimnul si Vitterie dlouhého,tlustého polena..Uchopil je a položil přes obě koleje křížem.Právě postačilo.

A již byl vlak asi jen 200 kroků vzdálen,.. Vitterie seskočil s náspu,-a pěti skoky byl v lese.Zakepl o mrtvolu,-ale nemysle na ni utíkal dále.Hukot vlaku se kvapem vzdáhal.Náhle lokomotiva silně zapískla.Ale hned poté se ozval prudký rachet,finčení,nový rachet,-a zas rachet a ještě větší rachet,až te prchajícího ohlušovalo.Ale trvale to jen asi 10 vteřin.A pak bylo místo rachetu slyšet lidský řev,nářek a kvílení--

Podívejme se do nešťastného vlaku dříve, než se z kolejí vyšínul.Jen do jednoho malého coupé III.třídy.

Je zde 8 malých laviček a na každé sedí člověk.Hned napravo od vchodu je mladá hezká dáma,naproti ní mladý muž..Na levo jsou dva elegantně odění páni.Za nimi dva venkované v pokrečilých letech a za mladým párkem dvě poloměstsky oděné ženy.

Vyslechněme nejdříve hover mladého párku: "Milostivá paní"dí mladý,hezky ošacený muž."Zajisté ráčíte být šťastna!Z vaší krásné tváře září mír a nevinnost,a co jiného může v tomto slzavém údolí šťastným učinit,než nevinný pokoj duše?"

"Behudíky,jsem šťastna!"odvětila sladkým hláskem."Ač nežiju v poměrech skvělých, naopak velmi stísněných.Můj muž je malým úředníkem,diurnistou totiž..Máme jen to nejnutnější,-ale štěstí nezávisí na bohatství,hlavní je spokojenost.Můj muž,chudák, pracuje pilně od rána do večera,práce jeho je jednotvárná,neradostná,vysilující,

„Již po celou dobu myšlenka, že ve-
r stráví v rodinném kruhu, že si vezme na-
je dvě roztomilé děti na klín a bude je
sopat-říká, že ony a pak já jsme jedinou je-
ho radostí na světě. Můj bože!“ a mladá paní
přitiskla k očím šátek, „co má ten ubožák na
světě? Žádnou zábavu si nemůže dopřát! Jak je
mně ho líto. Jen vědomí, že je živitelem rodi-
ny, jej povznáší a udržuje-jinak by byl své
duchamerné práci zajisté již podlehl!“
„Jaké vzácné srdce máte!“ zvolal společník
u vytržení.

„A já bych byla zcela šťastna, kdybych ne lite-
vala tak svého muže. Ale vědomí vykonaných
mateřských a manželských povinností činí mne
spokojenou..“

„Ale zajisté zateužíte též někdy, milostivá,
po lepším osudu, blahobytu, nádhře...“

„Já? Nikdy! Vlastně, mám-li být upřímnou, přece
jen někdy-ale hlavně kvůli dětem-a mému muži.“

„Rádi byste jej zajisté milevat?“

„Mně všechno! On je tak hodný!..“

„A mohli byste mimo něho milevat i jiného mu-
že?“ otázal se sladce mladík.

„Nikdy! Tak hodného muže není na světě! Jen
pak snad, kdyby byl tak hodný jako můj man-
žel-ale ani pak ne. Ale dovolte, pane, já jsem
vám již telik sdělila-a vy jste se mě dosud
ani nepředstavil!“

„Ach! Odpuště, milostivá! Vaše černé oči mne
omámily, že jsem zapomněl na slušnost. Prosím,
jsem A. Repeli, junior, spolumajitel známé ob-
chodní firmy. Můj otec je stár a churav, takže
mně správu rozsáhlého závodu úplně přenechá-
vá. Jsem vlastně již jediným jeho majitelem.“

„Těší mě velice!“ uklonila se mladá paní a
zazářila...

Mezitím rozpředl se vzadu následující rozhov-
or.

„De říma, do říma, paničky?“ tázal se starší
z venkovanů, s šedými a útyhodným obličejem.

„De říma!“ odvětila starší žena, asi 65letá.

„Smutná cesta, přesmutná cesta!“ A vyňala z

kapsy šátek. "Jedeme na pohřeb mému bratru, strýci mé dcery zde, - ach můj drahý bratře!" A vypukla v usedavý pláč... "Zemřel náhle, z čista jasna", pokračovala její dcera, asi 40letá a utírala si oči. "Ani sbohem jsme mu nemohly dát ani oči zatlačit. Tak jsme jej milovaly, on byl tak hodný, jako anděl-" teď se i ona rozeštkala.-

"Co Bůh činí, dobře činí!" těšil ji šedivec. "Nereptejte a odevzdejte se do vůle Nejvyššího. Tam nahore bude se mít lépe, než se měl na zemi. Jistě, že zemřel jako pravý křesťan!

"To se rozumí!" zvolala matka, "byl nejnábožnější člověk na celém světě a dobré skutky činil, kde jen mohl! Och můj nejdražší Francesco! Vždycky jsem si přála, abych tam odešla dříve, než ty - a Bůh mne nevyslyšel. Ani k smrti obsloužit jsem tě nemohla! Kdo stál asi v těžké té chvíli u tebe?"

"Což nebyl ženat?" ptal se mladší vesničan s dobromyslnou tváří.

"Byl již deset roků vdovcem! Ani dětí nemá, aby jej byli obsloužili.."

"Ale byl snad zámožný a mohl si lidi zaplatit... -" vyzvídal dále mladší

"Zámožný byl, on byl bohatý! Znáte kupce v campanské ulici, Francesca Saldiniho? Nuže ten byl můj bratr!"

"Nu - pak budete jistě po něm dědit hezké peníze!" děl mladší.

"Na tom nezáleží pranic! Myslím sice, že budeme jedinými dědici, - ale kdo by na to teď myslil! Nemáme mnoho, ale co máme, daly bychom rády za to, kdyby opět oživil.. Vid Marianno?"

"Svůj život bych za to dala! rozplakala se dcera -

"Máte dobré srdce a to je ten největší dar od Boha!" pravil důstojně šedivec. "A pak se říká, že ctnost ze světa vymizela!"

"Je to hezké, že jste tak nezištné!" dodal mladší..

"Já jsem také nikdy po penězích netoužil."

"Oh, můj bratře, neužrím tě nikdy již!" zaúpěla poznovu matka...

Všimněme si ještě třetí skupiny - dvou elegantních pánů. Starší z nich je asi 50tiletý, vysoký, hrmostný, korpulentní, s rudým, pyšným, náramně důstojným obličejem. Ustavičně funí a heká. Způsoby jeho jsou upjaté a nafoukané, pohyby lenivé. Má tlustý zlatý řetěz na tlustém břichu a několik ohromných brilantových prstenů. Mluví málo, jen tu a tam vyrazí jedno, dvě slova, jako když pes zaštěká.

Mladší, asi 30tiletý jest naopak velmi hbitý, obratný a hladký. Ale chová se přitom důstojně, hrdě, nonchalantně...

"Dovolím si představit se", praví a povstane.

"Jsem JUDr D.Z. toho času adjunkt u soudu."

"Těší mne!" zachrčel starší. "Já jsem president obchodní komory v Neapoli - jméno nemusím ani udávat, protože je vám jistě známo doktore!"

"Ovšem že! ovšem že!" klaní se doktor o překot.

"Jaká to čest pro mne, jaká šťastná náhoda!

Prosím, prosím! Ale - zajisté ráčí být vaší zálibou cestovati v třetí třídě - pozorování prosto-
rděčného lidu?"

"Uhodl jste doktore! V kruzích, kde jsem nucen stále se pohybovat, je vše tak upjaté a těsné, že člověk pookřeje, octne-li se mezi tímto boдрým, třeba hrubým a neotesaným lidem!"

"Zajisté, zajisté.. I já cestuju rád někdy v třetí třídě z téhož důvodu - ač - musím se přiznat, že odí profanum vulgus..."

"Hm!"

"vy snad neráčíte být mého vkusu, vzácný pane presidente?"

"Hm! podle okolností!"

"Já však si dovolím podotknouti, že za všech okolností je lid profánní, nízký, nepříjemný -"

"Smrdí!" zaštěkl president -.

"Ano, to je pravé slovo! Zapáchá tělesně i duševně. Jak trefné, stručné označení!

A incredible dictu au - andictu - tato chátra chce stejná práva, práva s námi, vzdělanými a vysoce postavenými lidmi - není to směšné?"

"Ale doktore, nemluvte o takovém nesmyslu"

A president si odplivl..

"To se nikdy nemůže stát, tak proč o tom mluvit? Elbost!"

"Ráčíte mít pravdu, zcela pravdu! Nil novi sub sole! Meden agau! Medion tutissimus!"

A adjunkt se rozpovídal, zatímco president stále s odplivoval. Zdálo se, že má pan doktor mnoho vtipu a espritu.. Někdy sršel přímo trefnými nápady a slovy, že se jím rozesmál i sám pan president a plácl jej nehorázně do ramena:

"Jste amusantní chlap, doktore!"

"Prosím, prosím, velmi šťasten - "

Naklonme opět ucho k mladému párku...

"Jak je ten mladý pán duchaplný!" zvolala nahlas mladá paní. "Jaké hezké vtipy."

"Myslíte milostivá, že jsou jeho? I toto! Všechny ty nápady, které dává k lepšímu jsou ty nejmožnější bon mots, které kolují v římských kavárnách, chantánech, ulicích! Zajisté ~~navštěvujete~~ hostince nenavštěvujete, jinak by vám byly známy."

"Nenavštěvuju - nemám času ani - peněz..Ale nelituji toho, - bavím se se svými dětmi..Vlastně někdy toho lituji přece trochu -"

"Nuže - pak jsem vám plně k službám, nejmilostivější! Dovolím si nabídnout vám občas svůj průvod nejen do hostinců, ale i do koncertů, plesů, divadel - vídte že neodmítnete?"

"Ale nevím - nesluší se to, nemohu přec!"

"Budu nejšťastnějším člověkem, přispěju-li někdy k vaší zábavě! Milostivá, neuvádějte mne v zoufalství odmítnutím! Prosím svolte!"

"Nuže, - abyste mou vinou neupadl v zoufalství, - snad někdy.. Ovšem, že do slušných místností a zábav."

"Toť samozřejmo! Jsem nejšťastnější -."

"Ale nevykládejte si to, pane, falešně! Ráda bych se jen trochu rozptýlila, neboť je mně někdy k smrti smutno.. Ano, jsem nešťastná. Můj muž je sice hodný - ale někdy, jen málokdy ovšem přijde domů opilý a řádí - děti bije - i na mne vztáhl již ruku.."

"To by se mohl opovážit v mé přítomnosti!" zvolal pan V.Tumor.

"Milostivá, já jsem sice člověk mírný k pohledání - ale pohled na jakoukoli křivdu nesnesu! A nikomu neradím, aby mne sebemeně urazil - dal bych mu hned takový políček, že by se na zem svalil! Odpusťte mému výbuchu, milostivá - ale jsem muž přímý a muž činů!"

"Ale nikoli! Líbí se mně, je-li muž statečný a energický. Můj muž by měl být jako vy! Ale on je lenivý a zbabělý - buď je surovec nebo baba. Ale můj bože, neměla jsem to říkat!"

"Proč ne, milostivá? Já nejsem nikdy surový, ale mám báječnou energii a odvahu.."

"Ach!" vzdychla paní diurnistová toužebně..

"Milostivá, neračte být smutná!" pravil sladce mladý muž a uchopil její ruku do své.. A milostivá se nevyškubla... --

"Dokud byl kmotr Costa chudý," vyprávěl bohabojný šedivec svému nezištnému druhu, "byl hodný a šťastný. Ale když vyhrál těch 8000 lir, posedl jej čert. Začal špekulovat, všelicos nekalého provádět, až přišel na mizinu, k tomu zamříže - a teď je z něho žebrák od domu k domu - to je z toho, když se člověk boha pustí.."

"S poctivostí nejdál dojdeš!" pravil mladík. "Peníze svedly už mnohého, peníze jsou jed člověčenstva a touha po nich je hříšná..."

"Poslouchej, Giuseppe!", přerušil jej staroch který byl jako stařec poněkud dráždivý a panovačný, "o tom už nemluv! Dlouho jsem to poslouchal ale už to nemohu vydržet. Tys ošidil svého syna a své dvě dcery o mateřský podíl, hrabal jsi prasebe jako poručník sirotčí peníze toho ubohého

Lorenza - a ty budeš mluvit, že jsi nezištný?"

"A můžeš mně to dokázat Domenico?"

"Moc věcí se nedá tak přesně dokázat a přece by byl blázen, kdo by o nich pochyboval. Vždyť to povídá celá vesnice!"

"Ale hlavní je, že se to před soudem nedokázalo! Ale za to tvé špatnosti se dokázaly, dědku! Jen si nehraj na tak nábožného a neboť pořád jméno boží nadarmo! Zapomněl jsi již, žeš jeden rok seděl k vůli podvodu, tři roky za to, žeš křivě přísahal, že ti dal soused dva koně darem které jsi mu ukradl, pět měsíců pro vydírání a že jsi právě teď zažalován pro falšování závěti? He, dědku bohabojný?"

"Bůh vidí do srdce lidí!" zamumlal stařec a zmlkl...

Zatím šeptaly obě na pohřeb jedoucí ženy ustavičně velmi horlivě mezi sebou. Na tvářích jejich nebylo vidět smutku a bolesti ani za mák; zato zářily radostí, těšením se; ale v to mísilo se i zimničné, netrpělivé rozčílení. -

"Panenko Maria!" děla matka, "dej ať dědím! Pořád mně něco ošklivého napadá, že ostrouháme!"

"Já bych to nepřežila!" vydechla dcera. "Celý život jsem se na to těšila, já bych toho zklamání nesnesla!"

"Doufejme v Boha, že nás neopustí! Ale mám strach! On nás nikdy neměl příliš rád a k stáří se z něho stal podivín. Můj bože, nebylo by to nic nemožného, kdyby se svým jménem naložil v závěti nějakým ničemným způsobem, kdyby je třeba odkázal chudým -"

"Jsem aspoň ráda, že už je na pravdě boží!" pravila dcera. "Teď ať to už dopadne jak chce, jen když budu vědět na čem jsem. Ale běda ti, ne budu-li dědit, ty dědku plesnivý, špinavý! - Pánbůh mě netrestej!"

"Nenadávej mu ještě, Marianno, ať nás bůh za to nepotrestá! Počkej aspoň až budeme mít peníze v rukou!"

"Paničky!" oslovil je nezištný.. "Teď se rozpomínám: znal jsem pana Francesca Saldiniho dobře, byl jsem u něho též kupovat. V ulici se o něm říkalo, že je, s odpuštěním, chlap špinavý a zlo dějský..."

"Člověče!" rozkřikla se bába, "takhle se opovažujete mluvit o mém zesnulém šlechtetném bratru?"

"Já to o něm netvrdím, já jen opakuju, co lidé říkali! A povídám to proto, abyste, byli opravdu špinavý, nebyly překvapeny, kdyby vám nic neodkázal!"

"Člověče, vždyť jsem vám již řekla, že po jeho dědictví netoužíme, tak co máte?"

Hovor tento pan adjunkt dobře zaslechl. Dělal presidentovi: "Pane, dovolte, abychom si učinili švandu! Nabulíkuju něco té chátře!" A pravil

"Signoro, dovolte otázku! Pokud jsem vyrozuměl, zval se váš zvěčnělý bratr Saldini a byl obchodníkem?"

"Ano, pane!"

"Pak mohu vám hned sdělit, jakou závěť učinil.. Dnes večer dočetl jsem se toho v novinách. Bohužel nebude vám moje zpráva asi příliš příjemná! Krátce: odkázal své veškeré jmění dobročinným účelům..."

Dcera srdcelomně vykřikla a matka zkameněla.. Oči majíc vyboulené a ústa široce otevřená, drahou dobu nemohla slova vyrazit.

"Ne, nemožno!" zaštkala konečně poloplačícím hlasem.

"Politováníhodná signoro, je to nejeň možno, ale jisto. V Římě vám to ukážu v novinách!"

A teď matka uvěřila. Co obě nešťastné ženy činily dá se těžce popsat. Počínaly si jako šílené, vyskakovaly, zmítaly sebou, rvaly si vlasy, plakaly, zvířecí skřeky vydávaly.. Dcera svalila se dokonce na podlahu a řvala: "Pane bože, takhle jsi se mně odměnil, že jsem se každý den o to k tobě modlila?" - Konečně vjela do matky zuřivost. Zavyla: "Ten chlap prašivá, padouch, vyvrhel! Neseďel nadarmo pro podvody několikrát

v kriminále! Celý život byl dareba a jen darebným způsobem zbohatl! Však jej bůh za tu ničemnost do horoucího pekla uvrhne! Neplač, Marianno, ty zlodějské peníze nebyly by bez toho pro nás požehnané!"

"Dědek mizerný, špinavý, otrapa! Nikdy jsme ho nemohly vystát!" lkala dcera. "A dobře máš, matko! Ty lotrovské peníze uvrhly by nás ještě v záhubu!"

"Pane presidente, teď pozor! Signory - aha! teď se rozpomínám! Zesnulý byl kupcem v Římě, že ano?"

"ANO!"

"Pak odpusťte, mám vám sdělit radostnou zvěst. Onen Saldini, který věnoval své jmění dobročinným účelům, byl kupcem v Brindisi! Jméno Saldini je tak obvyklé - odpusťte, že jsem vás zarmoutil - " Rázem zmizel bol a ženy počínaly si opět jako šílené, ale radostí. -

"Vždyť jsem to věděla!" vzkřikla matka. "On byl přece jen hodný, šlechetný muž a miloval nás vždy, jako my jej! Drahý bratře - odpusť mně mé nadávky - byla jsem bez sebe, ty mně jistě odpusťíš tam na pravdě boží, drahý Františku!"

"Můj zlatý strýčíněk! Budeme přec jen dědit!"

"Teď vás neuvedou lotrovské peníze v záhubu?" tázal se nezištný. Šťastné ženy jej ignorovaly ať jaly se modlit děkovnou modlitbu.

Tu náhle vyskočil adjunkt, udeřil se pěstí do čela a zvolal:

"Hrome! Signory! Musím vám sdělit ještě něco! Nemodlete se dále!"

Signory ztichly jako omráčeny. Adjunkt pokračoval

"Bohužel, bohužel! Jsem soudním úředníkem a dnes došla nás zpráva, že zesnulý kupec Saldini v Římě je úplně předlužen, že dluhy jeho přesahují jeho jmění.. Zemřel jako bankrotář - a mluví se, že sebevraždou. Nebudete tedy přece jen ničeho dědit - leda dluhy - je-li vám to libo."

Poznovu do propasti svržené nešťastnice jaly se opět šílit, třeba ne už tak silně, jako dříve:

byly prudkými, tak kontrastními city otupené. -

"Moje tušení, že udělá ještě bankrot!" vyla matka. "Byl prašivec, k stáří úplný blbec a k tomu hýřil a děvkař. Ó ten mizera, nejmizernější tvor na světě! Jak nabyl, tak pozbyl! Neplač Marianno, dceruško drahá! Ty peníze byly by nás zkazily! Jsme odkázány zas jen na sebe, my nešťastnice!"

"A my mu jedeme na pohřeb až z Florencie!" kvílela dcera, "Ta dráha nás tolik stojí - a on lotr..."

"Hned v nejbližší stanici vystoupíme a pojedeme nazpět!" vyla matka.

Vešel kondukteur a ženy ztichly..

"Teď přijde poslední stanice před Římem!" děl. "Za půl hodiny jsme ve věčném městě, pánové a dámy!"

"Na slovíčko, pane kondukteur!" zvolal Pepolo Timor. -

"Nemohl byste mně říci" tázal se, vtiskuje průvodci peníz do ruky, "kdo jsou tito dva pánové?"

"Prosím, řeknu to, ale neříkají to nikomu - nebo pro mne si to třeba řeknou! Ten starší tlustý je jistý mydlář, který se vzmožil tak, že si mohl koupit ten řetěz a ty prsteny.. Někdy vystupuje jako tajný rada, někdy jako sekční šéf, někdy jako prezident obchodní komory, někdy jako generál ve výslužbě... Máme s ním vždy švandu a necháme jej, když jej to těší; je to jinak neškodný človíček. Ten mladší je krejčovský pomocník v jedné římské konfekci; nedělá nic jiného, než levé mužské nohavice. Vydává se za profesora, lékaře, soudce, inženýra. Ale ten není tak neškodný; je to liška, která má talent k taškářství - rozumíme?"

P. Tumor sdělil to své dámě a oba se smáli. Pokročili zatím na milostné cestě opět dále. Rozpředl se hovor, zatímco vlak vjížděl na poslední stanici před Římem:

"Milostivá, dnešní den je nejšťastnější v mém životě!

^m
Každý pohledem do spanilých vašich očí roste
ohně mé lásky v obrovský žár a hrozí mně spálením.. Milostivá, smím doufat?"

"Lžete a lichotíte!" zašeptala, rozkoší zar-
dělá..

"Nikdy jsem nelhal a nelichotil! Jsem přímý,
celý muž! Rcete - milujete mne již poněkud, zbo-
žňovaná?"

"Mám k vám sympathii - " vydechla.

"Ó jak jsem šťasten! A rcete! Nemůže se vyvi-
nout ze sympathie této láska?"

"Nevím.. Snad později - ale nesmí to býti!"

"A proč?"

"Protože nejsem k takovému štěstí zrozena -"

"Co pravíte? Štěstí? Och radostí zešílím!"

"Já jsem zde jen pro neštěstí a bol," pokračovala monotoně. "Kdybyste věděl, pane, co zakusí
sím se svým mužem! Nejen, že není schopen mne
uživit, protože je lenoch a nepořádný člověk,
který nikdy dlouho v místě nevydrží, - ale on je
i surovec a opilec.. Větší část svého výdělků
propije a s lehkými ženštinami promrhá, mne pak
když přijde k ránu bije a dítky též..
Nedávno mne tak zbil, že jsem měla záda jednu
modřinu.. A bije mne i když je střízlivý, bez
přestání nadává - vůbec je to podlý, zvrhlý, schá-
tralý člověk, krátce bídák!"

"Žasnu, má milovaná Pauletto! Vždyť jste jej
zprvu líčila jako pracovitého, ušlechtilého mu-
že!"

"Měla jsem snad neznámému hned z počátku man-
žela svého hanit?"

"Toť ovšem pravda! Milostivá, záleží jen na
vás, chcete-li býti šťastna! Odejte se nové lás-
ce, milujte mne - a já se postarám o vaši budou-
cnost! Budete žít jako kněžna!"

"Milujete mne skutečně?" tázala se, chvějíc
se blahem -

"Neskonale! A vy mne?"

Já též cítím, - ano miluju vás též.. Můj bože, k
emu jsem se to přiznala - - "

Náhle prudké brzdění vlaku vrhlo ženu do náru-
ce mladíka.. Lokomotiva silně zapískla, ozval se
křipot kol.. Hřáza se všech zmocnila.. Vlak se
všinuł z kolejí - popojel několik metrů k náspu -
zval se prudký rachot, řinčení, nový rachot - a
as rachot a ještě větší rachot ... Lokomotiva s
ěkolika vozy ležela převrácená v příkopu.. Steny
raněných a volání o pomoc prorývalo krajinu. ---

šťastně proběhl Vittorio lesem, postranními pěši-
ami.. Hlídači a vlakový personál dali se sice do
ronásledování - ale ne dříve, než byl pachatel
lesa venku. -

Rychle se dal nazpět, ob tu chvíli pozorně po-
louchaje, není-li stínán. Z počátku šel co nejry-
hleji, chvílemi běžel. Zprvu rovně, pak kupředu,
ak křivolakým chodem. Došel opět na známý nám pa-
orek, tam se převlékl a přezul - ale zůstal na
patí jeho odpočívát.

Byl šťasten.. Nebylo pochybností, že se podnik
kvěle vydařil. Konečně něco vykonal! Konečně stál
de volný, na vlastních nohou! - Konečně byl duch
eho svobodný - -

Bouřná radost zmítala mu nitrem... Ale v radosti
é vřelo i silné, narkotizující rozčilení... A ob-
as Vittoria něco zamrazilo.. Cítil se být jako
pilým - a mrzelo jej to: vždyť neužíval svého osvo-
zení tak čistě a důstojně, jak byl doufal -

Když se počalo šeřit povstal a dal se přímo k
ěstu. Bylo ještě dosti světlo, aby popatřil do ka-
esního zrcátka - které byl k cíli tomu umyslně
zal - není-li obličej jeho zakrvácen. Nebyl. Něco
rve na pravé ruce již dříve si byl umyl.. Na ruká-
u starého šatu byla velká skvrna, ale šat tento
rčen byl k spálení.

východem slunce vešel do Říma.. Asi dvě hodiny
e toulal po ulicích.

Pak zašel do hostince, ztrávil tam v blažené náladě asi půl hodiny. Kolem deváté vrátil se domů - ..

Rozdělav nejdříve oheň, spálil po kusech šat i obuv; obuv proto, že se obával, aby ho stopy neprozradily.. Pak omyl po druhé důkladně dýku, prohlédl bedlivě druhý šat - uleh! a velmi brzo usnul. Bylo již pozdní odpoledne, když se probudil..

Při vzpomínce na činy trhlo mu něco tělem a zamrazilo duší.. Ale nebylo to příliš silné, vysoce aktivní duch je dlouho trvajících, čistých affektů neschopen. - Poněkud otupěle se oděl, pojedl a dal se do čtení.. Nemohl však svou pozornost četbě věnovat. Odhodil za deset minut knihu a dal se na ulici. Ochtěl si koupit noviny - ale krámy byly zavřeny. Byla neděle. Ne bez příčiny vyvolil si Vittorio k činu svému sobotu - aby následující den, kdyby nemohl přijít do úřadu, nebyla nápadna jeho nepřítomnost.

Slunce zapadalo. Vittorio se rozhodl, že navštíví hostinec, kde se scházeli jeho kolegové z úřadu. Byl připraven, že budou s ním mluvit o vyšinutí vlaku. Byl si vědom, že bude proň velmi choullostivé tomu naslouchatí, ale chtěl vyzkoušet svoji sílu...

Kolegové zde byli. S obvyklou zamračeností usedl mezi ně.. Oni se naň mnoho neotáčeli, mluvíce s ním málo, ač uctivě: působilať osobnost Vittoriova imponujícím, ba démonickým vlivem.. Dlouho, dlouho čekal až začnou hovor o událostech poslední noci.. A stále marně.. Znepokojovalo jej to: domníval se, že se snad přec jen nestalo nic pozoruhodného. Jediný římský odpoledník byl pořád v cizích rukou. -

Konečně pravil jeden z kolegů:

"Ale ta dnešní železniční katastrofa, toť přec jen něco hrozného!

Bylo to úmyslně spácháno, toť jisto! Kdo by byl řekl, že něco podobného se může přihodit hned u Říma!"

"Byli to lotři!" zvolal jiný v rozhorlení. "Čistá zlomyslnost! O politický atentát nemůže se zde přec jednat!"

"A takové množství obětí si to vyžádalo!" děl žalně třetí.

Ač se Vittorio na to připravil hrklo v něm přece něco, dech se mu zatajil - a on cítil, že zbledl. - Ale hned napjal vůli, vyvolal několik sytých, sílících myšlenek - a byl opět svůj.

Pevným hlasem se tázal: "Co se stalo?"

"Nějaký lotr naházel na trať tolik kamení a polen, že se musil vlak nutně vyšinout. Vyšinul se půlnoční rychlík a asi patnáct lidí přišlo o život!"

"Ubozí, nevinní lidé!" povzděchl sentimentální kolega. -

"To je řečí!" zabručel Vittorio zúmyslaě, aby se nezaprvněvěřil svému zvyku..

"Copak ty! Ty jsi bezcítěný člověk!"

"Chytili je?" tázal se dále - teď zcela klidný a jary.

"Nechytili! Ale jistě je chytí! Zavraždili i člověka, který jim v tom chtěl zabránit. Byl to jen tulák, který spal v lese, ale měl přece jen srdce na pravém místě, protože chtěl těm lotrům patrně v tom zabránit."

"Že vás může bavit mluvit o tom!" zabručel Vittorio. "Takové klepaření... Podobné příhody se stávají ve světě denně!"

"A což ty! Ty nemluvíš o ničem a nic tě nebaví!" Když konečně byly noviny volné, zmocnil se jich Vittorio.. Četl z počátku běžné politické zprávy i feuilleton přelétl. Obrátil list a těkal chvíli zrakem sem a tam.. Brzo jej upoutala tučně tištěná lokálka: "Hrozné neštěstí na železnici."

Opět to v něm hrklo, ale slaběji.. Chvíli díval se chytře na tuto zprávu - ale snažil se, aby si slova jejich neuvědomil.. Pak jal se noviny prohlédvat dále a přečetl několik odstavců.. Po té přehlížel noviny znovu od počátku a umyslně při tom zívaje, přečetl si článek týkající se ho...

Při té četbě se ho zmocnilo znovu rozčilení po-
přední kapitole jakékoliv nový spisovatel při čtení

první hanlivé kritiky. Hleděl je utišit, ale ne-
dařilo se mu to. Bylo mu stále více nevolno a cha-
oticky v mysli; vše se počalo kol něho točit, v
uších slyšel slabý hukot, pozoroval, že dobře ne-
vidí. Pot mu vyrážel na čele. Počal zoufat nad
sebou a nad svou silou...

"Kamaráde tys nějaký bledý!" děl jeden z kole-
gů.. "Nejsi nemocen?" Upřeně naň hleděl.. Ostat-
ní též...

Instinktivně zaujal Vittorio již dříve takovou
polohu, že se zdálo, že čte zcela jinde, než v
místech, kde jest osudná zpráva. Napjal celou vů-
li. Přemítal nač se má vymluvit... Opanovav se
násilně, zameačil se co nejvíce a nabral dechu,
aby jeho hlas byl co nejvíce silný a tudíž nech-
vějící se.

"Mám vztek!" zařval skoro. "Takovou dobu mám
již prázdnou sklenici a ten sklepník osel mne tak
málo respektuje..." A udeřil pěstí na stůl.

U každého jiného bylo by bývalo pravděnepodob-
né zblednutí následkem prázdné sklenice, ale
Vittoria znali přátelé jako náramně urážlivého
a kvůli maličkostem zlostného; i zblednutí ze
zlosti bylo u něho častým zjevem. Dali se do smí-
chu. "Kamaráde nebeř si to tak k srdci! Či snad
jsi již v agonii následkem žízně? Napij se z mého

"Hej, číšníku!" houkl jiný, "nepřinesete-li
ihned tomuto pánovi vína budete od něho zavraž-
děn! Kamaráde, myslíš bůh ví jakou máš energii a
neumíš ani na číšníka houknout a raději se zlosti
dusíš!"

"Víš, proč to nerad činím?" děl Vittorio, kte-
rý byl již opět zcela při sobě. "Protože, kdyby
přes moje houknutí mně brzo nevyhověl, naplnilo
by mne to takovým vztekem, že bych měl chuť jej
zabít. Nesnesu odmítnutí jakékoli své žádosti -
a proto raději nežádám, když nemám moci donutit
k bezpodmínečné poslušnosti. Jest mně těžší něko-
ho takto požádat, než by mně bylo jej usmrtit!"

Kolegové smáli se až se zmítali. -

"Hleď ať se s tímto temperamentem staneš co nejdříve nějakým panovníkem neb aspoň vojevůdcem!" vypravil jeden z nich, kuckaje se smíchem. Vittorio zatím přemýšlel o příčině své zbabělosti. "Nejde to napoprvé jinak!" rozhodl "Musím se jednáním zocelit a dočtu to úmyslně!"

Přivolal si myšlenku: jak krásné je nebát se ničeho a jak nerozumné je každé strachování. Myslel ji velmi jasně. A vlivem jejím dočetl článek skoro úplně klidně.. Kamarádi jeho četli tu zprávu po něm, - a znovu rozpředl se hovor o katastrofě. Poslouchání působilo na Vittoria mnohem méně, než čtení. - Po chvíli zmizela u něho poslední nevolnost a ustoupila horlivé, veselé zaujatosti. Vmísil se sám do hovoru a sice tak živě, že se přátelé divili. Předmět jej interestoval, - a proto odpadla jeho společenská nonchalance, spjatost zaraženost, která mu byla vlastní, protože jej předměty hovoru obyčejně nudily. Rozjařil se na konec velice, tvrdě, proti svým přátelům, že obratného zločince je skoro nemožno polapit, ale zkrotit se brzo. Byl v bujnosti své v pokušení všelicos napovědět, z čeho by se dalo soudit, že on je pachatelem; ale vrozená jeho chytrost zabránila mu v tom..

Brzo však společnost opustil. Kamarádi děli při odchodu: "Škoda, že již jdeš! Dnes jsi přece za něco stál! Takový, jako dnes, máš být vždycky!"

- - -

Zamířil ke své milence. Obývala skromný pokojík v chudé části města. Rodiče její byli zámožní; otec dosud žil. Ale Stella znešvářila se s ním před čtyřmi lety a opustila jej. Od té doby živila se sama nejvíce vyšíváním a podobnými pracemi, někdy opisováním, tu a tam i psaním povídek a básniček do časopisů. Měla dosti značné "vzdělání", ale měla něco, co je tisíckrát vzácnější: schopnost samostatně soudit. Vše to živilo ji velmi nuzně. Bylo jí právě 34 let.

Před čtvrt rokem zamilovala se vší vášní do Vittoria, - dříve byla úplná samotářka -. On ji miloval tak silně, jak podobný, aktivně až do mozku chladný, racionální duch milovat dovede. Dosud nepřijala od něho nejmenší podpory, ač ji často byla nabízena -.

Vstoupil. Stella dosud pracovala. Ale práci ihned odhodila, vyskočila a beze slova padla milenci v náruč. On ji vřele políbil a slast zachvěla při tom jeho tělem.

Stella byla dívka vysoké, štíhlé postavy. Oblíček její zářil bledostí. Bylo v něm něco zcela neobyčejně do sebe hluboce pohříženého, až
.....

Ani stín podezření nepadl nepadl na Vittoria. Za to bylo asi tucet nevinných lidí zatčeno a dlouho vězněno. Konečně, aby se neřeklo, že státní orgány k ničemu nejsou, byl jeden z nich, starý zloděj, rošťák a alkoholik odsouzen k doživotním vězení.

Několik dní po svém činu zažádal Vittorio za měsíční dovolenou. Byla mu udělena. Odjel na venkov, máje asi osmset lir jmění.

Koupil si opakovačku a neunavně se na venkově cvičil v střelení. Zaopatřil si honební právo, aby se naučil trefovat pohybující se předměty. Střílel po zvěři jen kulemi. Stal se z něho po měsíci velmi dobrý střelec. I revolver nezanedbával. Cvičil se v běhu, skákání, plavání, šplhání, jízdě na koni: ve všem činil dobré pokroky. Rád by se byl naučil umění zápasnickému, ale byla k tomu špatná příležitost; aspoň si tedy dobře promyslel a představil, jak by si ve rvačce v určitých případech počínal, dresuje při tom ducha své ho hlavně k ustavičné duchapřítomné rozhodnosti a rychlosti. Důležité umění: omračovat ranou pěstí do spánku hleděl si osvojit alespoň tím, že dbal, aby pěstí svou naučil se zasáhnout přesně cíl, který si byl vytknul, že se cvičil v prudkosti a mrštnosti rozmachu máváním do vzduchu a vrháním kamenů a vůbec cvičil denně systematicky sílu svých svalů...

Nejvíce však pěstoval vyšší schopnosti ducha: sílil svoji vůli myšlením a nebezpečným jednáním, cvičil se v duchapřítomnosti a ustavičné bleskurychlé rozhodnosti, hotovosti a aktivitě, v sebeovládání. Očišťoval ducha od všelijakých myšlenek, křivých a zbytečných a dresoval jej k tomu, aby se ubíral za každým cílem cestou vždy co nejkratší. Cvičil se ve stoické ataraxii a adiaforii

Měl ve všem úspěch. A když po měsíci venkov opouštěl, vypěstoval dokonale vyšší schopnosti vůle a ducha. Byl neobyčejně osvěžen a takřka znovuzrozen, když se vrátil do Říma - částečně proto že setřásl ze sebe kancelářský prach, vymanil se na čas duchamorné práci, osvěžil se pohybem na zdravém vzduchu a zdravou činností, částečně pak vlivem nových myšlenek a nadějí, které zářily v jeho duchu...

Občerstvil, zesílil a přetvořil se neobyčejně; pramen hrдости a sebedůvěry se v něm vznítil. Jak Vittorio očekával, díval se teď na lidi jiným zrakem; cítil se být nad ně povznesen a jim tak hrdě cizí, že zmizela dřívější stísněnost ve styku s nimi, zmizela nedůtklivost, urážlivost, která vyplývala z jeho malomoci. Nezakoušel již od nich ostruhy, familiernosti.

"Jsi teď jako damascenská šavle!" děl mu jeho přítel, když se sním opět v Římě shledal. "Na tobě je vidět, jaké požehnání přináší čistý zdravý vzduch a pobyt v něm!"

"Jsi mnohem krásnější než dříve!" řekla mu jeho milénka. "Cítím, že tě miluju náhle dvojnásobně, protože se ti obdivuju!" -

Rozhodl se, že vystoupí z úřadu. Obával se, že celodenní počítání uvrhne jej opět v bývalý stav. Hned po svém návratu oznámil představenému, že následkem nervosity je nucen se svého místa vzdát

Měl dosud tolik peněz, že mohl dva, tři měsíce z nich slušně žít. Přes to volil nové zaměstnání a podařilo se mu za dva dny nalézt místo žurnalisty se sto lírami měsíčně....

